

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять
з дисципліни “ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ 20 – 21 століття”
8 семестр

*для здобувачів 1 (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності 014 “Середня освіта (українська мова і література)”*

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри педагогіки,
української філології та
журналістики
Протокол № від 08.11.2025

Київ

2025

УДК 378.147.091.33-027.22:821.161.2“19/20”

Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни “Історія української літератури 20 – 21 століття” (8 семестр) (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання спеціальності 014 “Середня освіта (українська мова і література)”) / Укладач: Макаренко Л.В. Київ : вид-во ім. В. Даля, 2025. 31 с.

Вивчення курсу “Історія української літератури 20 – 21 століття” (8 семестр) передбачає ознайомлення з основними етапами та історичними умовами розвитку української літератури зазначеного періоду, закономірностями художнього процесу та його складових; зорієнтованість в основних напрямках, тенденціях і перспективах розвитку українського літературного процесу; вироблення навичок літературознавчого аналізу твору.

Укладач: Л. В. Макаренко, доцент, к.філол.н.

Відповідальний за випуск: Н. В. Барна, професор, д.філ.н.

Рецензент:

Затверджено на засіданні методичної комісії факультету гуманітарних та соціальних наук

Протокол № від 11. 2025

Голова комісії

О. О. Зеленко

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Практичне заняття № 1. Остап Вишня як майстер сатири й гумору	5
Практичне заняття № 2. Ліна Костенко – поет і мислитель	6
Практичне заняття № 3. Модерністські пошуки Миколи Вінграновського ...	8
Практичне заняття № 4. Василь Стус – поет і правозахисник	10
Практичне заняття № 5. Лірико-гуманістична проза Олеся Гончара	11
Практичне заняття № 6. Новаторство Григора Тютюнника в жанрі новели ...	13
Практичне заняття № 7. Історична проза Павла Загребельного	14
Практичне заняття № 8. Жанрова своєрідність роману-балади «Дім на горі» В. Шевчука	15
Практичне заняття № 9. Драматургія Ярослава Стельмаха	17
Практичне заняття № 10. Українська проза кінця 20 – початку 21 століття ...	18
Алгоритми аналізу художнього твору	20
Список рекомендованої літератури до курсу	24
Список творів для цитування напам'ять	25
Список текстів для прочитання	26
Питання до іспиту	29

Пояснювальна записка

Навчальна дисципліна “Історія української літератури” відноситься до обов’язкових освітніх компонентів підготовки фахівця зі спеціальності 014 “Середня освіта(українська мова і література)”.

Представлені методичні вказівки охоплюють літературний процес другої половини 20 ст. – 21 століття, який передбачено опанувати, виконавши 11 практичних занять. Розгорнуті плани останніх спрямовані на розвиток інтелектуальних можливостей здобувачів вищої освіти, на формування навичок самостійної пізнавальної діяльності. Творчі завдання до кожного практичного заняття націлені на вироблення в здобувачів вищої освіти інтересу до дослідницької діяльності.

При складанні бібліографічного списку рекомендованої літератури до практичного заняття викладач орієнтувався на джерела, які можна знайти у відкритому доступі. При цьому не вказувалися підручники й посібники, у котрих подається аналіз або мистецького процесу всього періоду, або певного літературного угруповання тощо. Такі джерела винесені в “Список рекомендованої літератури до курсу”.

Опрацювання найновіших літературознавчих студій не тільки допоможе зрозуміти особливості літературного процесу зазначеного періоду, надати вивченню конкретних творів широти й актуальності, поглибити понятійний і термінологічний апарат, а й дозволить підготуватися до виконання одного із завдань самостійної роботи – написання есе “Актуальні проблеми вивчення літературного процесу II половини 20 – початку 21 століття”.

Практичне заняття № 1

Тема. Остап Вишня як майстер сатири й гумору

Питання для опрацювання

1. Життєвий шлях Остапа Вишні, періодизація творчості. Табірний щоденник «Чиб'ю» (1934–1935). Традиції письменника і новаторство. Засоби висміювання гумориста. Гуманістична природа сміху митця. Місце творчості Остапа Вишні в історії української літератури

2. Жанрове багатство гумористичних творів Остапа Вишні. Новаторство письменника в жанрі усмішки, її різновиди, характерні риси (наявність оповідача, важлива роль діалогів, полілогів, іронічний прийом розкриття події з середини, застосування мовного суржика тощо).

3. Збірки 20-30-х років («Реп'яшки», «Вишневі усмішки сільські», «Лицем до села», «Вишневі усмішки кооперативні»). Текстуальний аналіз («Та вчіться ж!», «Як ми вчилися колить», «Ярмарок»).

4. Порушення важливих питань національної гідності народу у збірці «Українізуємось». Висміювання української ментальності з її інертністю й пасивністю, недостатнім інстинктом захисту національної єдності і свободи в гуморесках «Чукрен», «Чухраїнці», «Децо з українознавства», засудження великодержавного шовінізму.

5. «Вишневі усмішки кримські» (1925) і їх місце в творчому доробку автора.

6. Памфлети й гуморески періоду Другої світової війни та післявоєнного часу, особливості сатиричної типізації. Роль гротеску, характер гумору. Текстуальний аналіз гуморески «Зенітка» (1944).

7. Цикл «Мисливські усмішки» (1958), любов до рідної землі, роль оповідача в гуморесках «Дикий кабан», «Вальдшнепи», «Як варити і їсти суп із дикої качки».

Завдання для самостійної роботи та форми звітності

1. Повторити літературознавчі терміни й уміти їх застосовувати під час аналізу творів: *сатира, сарказм, іронія, гумор, памфлет, гумореска, фейлетон, гумористичне оповідання, прозова мініатюра і її різновиди, пародія, гумореска-гротеск, нарис, соціально-побутова комедія.*
2. Проаналізувати гумореску «Зенітка» (письмово) за таким планом: а) творча історія гуморески – 5 розділ «Отак і пишу»; б) ідейний зміст твору; в) композиція, роль побутових сцен, засоби творення комічного; г) образ діда Свирида, роль оповідача і мовні засоби в його творенні; д) народність гуморески.
3. Скласти аналітичну таблицю «*Жанрово-тематичне розмаїття творів Остапа Вишні.*».

4. Підготувати повідомлення «Вивчення творчості Остапа Вишні в школі».

Рекомендована література

1. Гірняк Й. З Остапом Вишнею у таборах. Уривки зі спогадів // Україна. 1989. № 41-44.
2. Дузь І.М. Остап Вишня. Нарис про творчість. К., 1989.
3. Зуб І. Остап Вишня. Риси творчої індивідуальності. К., 1991.
4. Коваль Віталій. Донос // Літературна Україна. 1990. 19 квітня, 26 квітня.
5. Лавріненко Ю. Остап Вишня // Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття. К., 1994. Кн.1. С.480- 487.
6. Літературознавчі студії : збірник наукових праць. КНУ ім. Тараса Шевченка. 2011 рік. Випуск 30 (номер присвячено Остапу Вишні). 543 с.
http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Lits/2011_30/index.htm
7. Масловська М. Національні особливості творів Остапа Вишні / М. Масловська.
http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Lits/2011_30/080_086.pdf
8. Остап Вишня. «Ех і життя мотузяне! Терпи, козаче...» Із листів Остапа Вишні до В.О.Маслюченко // Вітчизна. 1989. № 12.
9. Остап Вишня. Чиб'ю. 1934 // Літературна Україна. 1983. 9 серпня.
10. Семенюк Г. Ніколи не сміявся без любові: штрихи до літературного портрета Остапа Вишні / Г. Семенюк. К.: Б-ка українця, 2001. 119 с.
11. Суворовцева Надія. Перехресні стежки (Остап Вишня). Спогади // Слово і час. 1991. №8.
12. Франко Зіновія. Донос як літературний жанр? // Слово і час. 1990. № 10. С. 10-12.
13. Цеков Ю. І. Остап Вишня / І. Ю. Цеков. К. : Знання, 1989. 47 с.

Практичне заняття № 2

Тема. **Ліна Костенко – поет і мислитель**

Питання для опрацювання

1. Ліна Костенко – чільний представник митців-шістдесятників. Періодизація творчості. Збірки лірики (1957-2011). Широта тематичних захоплень авторки, багатство жанрової палітри, пошуки в царині форми вірша, строфічної побудови.

2. Самобутній характер художнього світу лірики Ліни Костенко. Художня майстерність інтимної лірики Ліни Костенко.

3. Роман у віршах «Маруся Чурай» (1980). Проблематика твору. Зображення історичного й духовного буття України крізь трагічну історію нещасливого кохання.

Сюжетно-композиційна структура, сюжетні лінії роману, їх визначальна роль у композиції твору, логіка їх розвитку. Система персонажів. Естетична роль хронотопу «дороги» в романі. Поетика твору.

4. Історичний роман у віршах «Берестечко» (1999). Розвиток художньої проблематики попередніх творів авторки, своєрідна актуалізація історичних подій, постмодерні пошуки у романі «Берестечко».

5. Місце і роль поетеси в сучасному літературному процесі. Вивчення її творчості в школі.

Завдання для самостійної роботи та форми звітності

1. Зробити огляд «Рецепція творчості Ліни Костенко в українському літературознавстві».
2. Підготуватись до літературного вечора за творчістю Ліни Костенко.
3. Визначити проблематику романів, підтвердити цитатами (письмово).
4. Вивчити напам'ять 4-5 поезій (на вибір студента).

Рекомендована література

1. Астаф'єв О. Символіка природи в поезії Ліни Костенко.
<http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/171749/07-Astafyev.pdf?sequence=1>
2. Бахтіарова Т. Міфологема саду у творчості поетів-шістдесятників.
<http://psl.onu.edu.ua/article/view/128380>
3. Вірченко, С. В. Особливості розвитку українського історичного роману у віршах.
<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/18628>
4. Клочек Г. Інтерпретація творів Ліни Костенко та методичні поради // Костенко Ліна. Навчальний посібник-хрестоматія. Упоряд. проф. Г.Клочечка. Кіровоград: Степова Еллада, 1999, С. 198-317.
5. Клочек Г. Історичний роман Ліни Костенко «Маруся Чурай». – Кіровоград: Степова Еллада, 1998.
6. Немченко І. Феномен мовчання в історичному романі у віршах Ліни Костенко «Маруся Чурай»
http://oldwww.upol.cz/fileadmin/user_upload/Veda/AUPO/Philol_97_Ucrainica_III_CAST_2.pdf#page=51
7. Павленко М. "Лісова пісня" Лесі Українки і "Маруся Чурай" Ліни Костенко як перегук епох та літературних поколінь/ М. Павленко //Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2009. - № 1, с. 66-83

8. Поезія Ліни Костенко в часах перехідних і вічних. Матеріали круглого столу. К., 2006.
9. Таранюк В. І., Шаповалова Т. А. Філософія саду в образному слові: від Сквороди до Ліни Костенко
10. Янковська Ж. Екзистенційні виміри роману у віршах Ліни Костенко «Маруся Чурай». https://eprints.oa.edu.ua/8543/1/%D0%AF%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%96.%20%D0%9E._2021.pdf

Тексти для опрацювання

Інтимна лірика: «Моя любове! Я перед тобою», «Я дуже тяжко Вами відболіла», «Біла симфонія», «Світлий сонет», «Розкажу тобі думку таємну», «Хай буде легко. Дотиком пера», «Надумане, негадане», «І не минає, не минає» та ін.

Пейзажна лірика: «Мене ізмалку люблять всі дерева», «Цей ліс живий», «Люблю чернігівську дорогу», «Обступи мене ліс...», «Шипшина важко віддає плоди», «Старі дуби, спасибі вам за осінь», «Осінній день...», «Послухаю цей дощ», «Виходжу в сад. Він чорний і худий», «Ще назва є, а річки вже немає», «Я вранці голос горлиці люблю» та ін.

Тема творчості: «Доля», «Мій перший вірш написаний в окопі», «І тільки злість буває геніальна», «Поезія згубила камертон», «Є вірші – квіти», «Умирають майстри...», «О, не взискуй гірко меду слави!», «Вечірнє сонце, дякую за день!», «Я, що прийшла у світ не для корид...», «Ми мовчимо – поезія і я», «Червоні краплі глоду» та ін.

Тема пам'яті (історії): «Я хочу на озеро Світязь», «Пастораль ХХ століття», «Тут обелісків ціла рота», «Вже почалось, мабуть, майбутнє», «Іма Сумак», «Плем'я Тода», «Місто Ур», «Цавет танем!», «Чадра Марусі Богуславки», «Життя іде і все без коректур», «В маєтку гетьмана Івана Сулими»

Практичне заняття № 3

Тема. Модерністські пошуки Миколи Вінграновського

Питання для опрацювання

1. Микола Вінграновський – яскравий представник «шістдесятників», поет, прозаїк, кіноактор і кінорежисер, учень О.Довженка. Творчий шлях митця, формування його естетичних смаків.

2. Особливості поетичного світу митця (народнопоетичні образи, зорові й несподівані образи, асоціації, метафори, вишукані звукописи).

3. Тематика збірки «Атомні прелюди» (1962), її місце у поезії 60-х років (космос, «атом і добро», земля, народ, доба, Україна).

4. Характер ліризму збірок «Сто поезій» (1967), «На срібнім березі» (1978), «Київ» (1982). Моделювання психологічних станів, відчуттів, драматизму почуттів, захоплень і тривог ліричного суб'єкта. Основні концепти: символічний образ Дніпра, України, народу. Майстерне використання кольорів. Олюднений образ природи.

5. Жанрове розмаїття поезії М. Вінграновського (медитація, елегія, пісня, сонет, етюд, вірш-портрет, хоку, станси та ін.). Особливості віршування (верлібр, білий вірш).

6. Інтимна лірика поета («Губами теплими і оком золотим» (1984), «Цю жінку я люблю» (1990)).

7. Проблематика прози («Первінка» (1977), «Сіроманець» (1977), «В глибині дощів» (1978), «Манюня» (2003) та ін.). Вплив поетики кіно на характер зображення світу й героїв.

Завдання для самостійної роботи та форми звітності

1. Повторити літературознавчі терміни: *медитація, елегія, пісня, хоку, рубаї, станси, сонет, верлібр, білий вірш, рима, ритм, ліричний герой.*
2. Визначити віршові розміри деяких віршів, з'ясувати естетичну функцію римування і рим (письмово).
3. Вивчити напам'ять декілька поезій поета (на вибір студента).
4. Написати рецензію на поезії М. Вінграновського останніх років або на повість «Манюня».
5. Підготувати реферат «Особливості віршування М. Вінграновського».

Рекомендована література

1. *Дзюба Іван.* Духовна міра таланту // Вінграновський М. Вибрані твори. К.: Дніпро, 1986. С. 5-22.
2. *Зборовська Н.* Чари слова (Вінграновський М. Цю жінку я люблю. К., 1990 // Слово і час. 1991. № 11. С.92-93.
3. *Моренець В.* На відстані серця. К.: Рад. письменник, 1986. С. 58 -81.
4. *Салига Т.* Микола Вінграновський. Літературно-критичний портрет. – К.: Рад. письменник, 1989.
5. *Ярмоленко С.* «Душа моя в цвітінні». Народнопоетичне слово в поезії М.Вінграновського // Українська мова і література в школі. 1986. №12. С.28-35.

Практичне заняття № 4

Тема. **Василь Стус – поет і правозахисник**

Питання для опрацювання

1. Подвижницьке життя Василя Стуса. Творчий шлях письменника, вплив філософії екзистенціалізму на формування митця.

2. Особливості індивідуального стилю В.Стуса (філософічність, синтез народнопоетичної творчості з досягненнями світової модерної літератури, поєднання лірично-образного з інтелектуальним, реалістичного з ірраціональним в образній системі поета; наявність сюрреалістичної поетики, інтертекстуальність).

2. Громадянський пафос лірики поета. Полісемантичний образ України в ліриці В.Стуса.

4. Новаторство жанру елегії. Текстуальний аналіз творів.

5. Екзистенціальна проблематика лірики В.Стуса, основні мотиви поезій. Образ волелюбної людини в неволі, відтворення її психічного стану, почуттів і переживань. Історіософські візії поета.

6. Художній світ інтимної лірики поета.

7. Вивчення поезій В.Стуса в школі.

Завдання для самостійної роботи та форми звітності

1. Повторити літературознавчі терміни: *мотто (епіграф), екзистенціалізм, медитація, мотив, тематика твору, проблематика твору, елегія, історіософія, візія, верлібр, герметизм, інтертекстуальність, філософська лірика.*

2. Вивчити декілька поезій В. Стуса напам'ять (на вибір), проаналізувати їх.

3. Визначити основні мотиви збірок «Круговерть», «Зимові дерева», «Веселий цвинтар», «Палімпсести».

4. Написати реферат «Василь Стус – перекладач» (за бажанням).

Тексти для опрацювання

Елегії: «Останній лист Довженка», «Не могу я без посмішки Івана», «Дякую, Господи, – чверть перейшла», «Ярій, душе», «Бентежністю вивищена до неба», «Заходить чорне сонце дня» та ін.

Екзистенціальна проблематика: «У цьому полі, синьому, як льон», «Як добре те, що смерті не боюсь я», «Присмеркові сутінки опали», «Мені зоря сіяла нині вранці», «Крізь сотні сумнівів я йду до тебе», «Господи, гніву пречистого» та ін.

«За літописом Самовидця», «Сто років, як сконала Січ», «На колимським морозі калина», «О землі втрачена явися», «Наснилося, з розлуки наверхлося».

Інтимна лірика: «Не одлюби свою тривогу ранню», «Весняний вечір. Молоді тумани»,

«У порожній кімнаті», «Ніч блукає, наче кінь стриножений», «Ще вруняться горді Славутів кручі», «Наснилося, з розлуки наверхлося», «У порожній кімнаті», «Церква святої Ірини», «Вбери-но білу сукню».

Рекомендована література

1. Василь Стус у контексті європейської літератури. Матеріали II Всеукраїнської наукової конференції присвяченої вшануванню пам'яті письменника, літературознавця, мислителя і громадянина. Донецьк: ДНУ, 2001.
2. Гармаш Г. Червоне і чорне. Поезія – доля Василя Стуса // Слово і час. 1991. № 5. С. 20-25.
3. Дзюба І. Різьбяр власного духу // Українська мова і література. 2001. №33.
4. Жулинський М. Василь Стус // Жулинський М. Із забуття в безсмертя. К., 1991.
5. Коцюбинська М. Василь Стус в контексті сьогоденної культурної ситуації // Слово і час. 1998. № 6.
6. Не відлюбив свою тривогу ранню: Василь Стус – поет і людина. Спогади, статті, листи, поезії. К., 1993.
7. Овсієнко В. Духовний подвиг не минає марно // Слово і час. 1999. № 7. – С.16–18.
8. Шерех Юрій. Трунок і трутизна: Про «Палімпсести» Василя Стуса // Шерех Ю. Третя сторожа. К.: Дніпро, 1993. С. 222-265.
9. Яструбецька Г. Концепт "Україна" в поезотворчості Василя Стуса // Слово і час. 2004. № 10. С.37-43.
10. Єгорченко М.О. Концепція поетичної творчості Василя Стуса: контексти розуміння. Дис. ... канд. філол. наук. Національний університет «Києво-Могилянська академія». Київ, 2021.

Практичне заняття № 5

Тема. Лірико-гуманістична проза Олеся Гончара

Питання для опрацювання

1. Доля людини в новелах Олеся Гончара. Проблема вибору. Особливості оповіді. Роль художньої деталі у зображенні світу героїв і їх почуттів.
2. Три прочитання Другої світової війни у творах митця:
 - а) відображення переможного походу Радянської Армії 1944-1945 років в романі «Прапороносці». Новелістична жанрова природа твору. Лірико-романтична стильова палітра твору;

б) друге прочитання війни в романі «Людина і зброя». Екзистенціальні проблеми в творі, зображення «межових ситуацій» буття людини на війні. Неореалістичний дискурс роману, поетизація героїзму студбатівців, трагізму їхньої долі.

в) третє прочитання війни в романі «Циклон». Майстерне застосування хронотопу, часових зміщень.

3. Антикультивське спрямування твору роману «Тронка», його жанрова природа. Гуманістична проблематика, особливості лірико-романтичного дискурсу твору, символіка, хронотоп.

4. Рецепція роману «Собор» критикою 60-90-х років, причини різного сприймання твору. Символічна назва. Проблематика, система образів і засоби їх моделювання. Мистецтво сюжетно-композиційної організації. «Собор» Олеся Гончара як вияв духу й філософії «шістдесятників».

Завдання для самостійної роботи та форми звітності

1. Повторити літературознавчі терміни й уміти їх застосовувати під час аналізу творів: *новела, оповідання, трилогія, роман і його різновиди, новелістичний роман, дискурс, публіцистичність, епічність, ліризм.*
2. Написати рецензію на книгу: Коваль В. «Собор» і навколо нього. – К.: Молодь, 1989.
3. Підготувати реферат «*Жанрова своєрідність роману «Твоя зоря» О.Гончара.*»
4. Самостійно дослідити жанрову своєрідність повістей Олеся Гончара.

Тексти для прочитання

Новели: «Модри Камінь», «За мить щастя», «Двоє в ночі», «Холодний яр», «Кресафт», «Тихі води», «Пізнє прозріння».

Велика проза – на вибір.

Рекомендована література

1. Барабаш С. «Як дарунок долі...» (Роман Олеся Гончара «Прапорonoсці») // І вічна таїна слова. Аналіз великого епічного твору. Посібник для вчителя. К., 1990. С.164 - 204.
2. Вервес Г. Роман-застереження «Собор» // Слово і час. 1990. №. 7. С. 33- 44.
3. Грищенко В. Роздуми про антигероя роману Олеся Гончара «Собор» // Дивослово. 1998. № 5.
4. Захарчук І. Мілітарна стратегія соцреалізму // Слово і час. 2006. № 10. С.51-60.
5. Коваль В. «Собор» і навколо нього, К.: Молодь, 1989.
6. Наєнко М. Романтичний пафос. Лірико-романтична стильова течія в українській прозі. К.: Наукова думка, 1988.
7. Піхур О.М. Тернистим шляхом до храму. До 90-риччя від дня народження О.Т.

- Гончара/ О.М. Піхур //Календар знаменних і пам'ятних дат. 2008. № 2, с.32-38
8. Погрібний А.О.Олесь Гончар: початок пожиттєвого випробування // Дивослово. 1998. № 5.
 9. «Прапорonoсці» Олесь Гончара і зображення людини на війні. К.: Дніпро, 1985.
 10. Сверстюк Є. Собор у рiштуванні // Київ. 1989. №. 10-11
або: Українське слово: Хрестоматія укр. л-ри та літ. критики ХХ ст.: У 3 кн. К.: Рось, 1994. Кн. 3. С. 50-66.

Практичне заняття № 6

Тема. Новаторство Григора Тютюнника в жанрі новели

Питання для опрацювання

1. Григор Тютюнник – неперевершений новеліст 60-70-х років ХХ ст. Художні шукання письменника, розвиток його таланту в річищі неореалістичної стильової течії в українській прозі доби.

2. Самобутній характер новелістики Григора Тютюнника, широкий типаж оповідань та новел, моделювання вселюдських мотивів й питань крізь призму конкретної історії героя, його душевного стану.

3. Особливості моделювання українського національного характеру. Неореалістична поетизація високих людських почуттів, душевного багатства людини («Зав'язь», «Холодна м'ята», «Кізонька»), поетизація добра, альтруїзму, героїзму в звичайному житті, вірного кохання («Три зозулі з поклоном»); оголеність людської душі, психологізм у розгортанні сюжету і внутрішнього світу героїв («Три плачі за Степаном», «Смерть кавалера»).

4. Тема єдності людини і природи в новелі «Деревій», роль художньої деталі у новелі.

5. Змалювання драматизму людини в антигуманному світі, неореалістичне викриття міщанства, української меншовартості, бездуховності людей, міщанської психології («Оддавали Катрю», «Син приїхав»).

6. Відстоювання людського в людині, духовності («Поминали Маркіяна», «Дикий»).
Тема міграції сільського населення до міста («М'який», «Син приїхав»).

7. Вивчення новел Григора Тютюнника в школі.

Завдання для самостійної роботи та форми звітності

1. Повторити літературознавчі терміни й уміти їх застосовувати під час аналізу творів: *новела, оповідання, повість, пуант, архетип, сюжет, фабула, хронотоп, неореалізм.*
2. Визначити типи сюжетів новел Григора Тютюнника ("єдиної дії", авантюрний,

пригодницький, концентричний, хронікальний, розгалужений, однолінійний, багатолінійний, "внутрішній сюжет", мандрівний сюжет тощо).

3. Скласти тестові завдання для учнів 12 класу за творчістю Григора Тютюнника.

Рекомендована література

1. Аврахов Г. За що поминають Маркіяна? Амальгама критичних суджень про одну новелу Григора Тютюнника («Поминали Маркіяна») // Слово і час. 1991. № 3. С. 62 - 67.
2. Аврахов Г. Екзистенція в художньому слові Григора Тютюнника // Дивослово. 1992. № 9/10.
3. Вічна загадка любові. Літературна спадщина Григора Тютюнника. Спогади про письменника. К., 1988.
4. Гончар Олесь. Живописець правди // Тютюнник Григор. Твори: В 2-х томах. Т. 1. К., 1984. С. 5-10.
5. Даценко Я. В. Психопоетика творчості Григора Тютюнника. – Дис. ... канд. філол. наук. Черкаси, 2019.
6. Захарук І «Передмістя» як культурологічна модель творчості Григора Тютюнника // Слово і час. 1998. № 8. С. 79-82.
7. Козачок Я. Григор Тютюнник, Василь Шукшин: проблеми, зіставлення. Тернопіль, 1991.
8. Мовчан Р. Григор Тютюнник // Мовчан Р. Українська проза в іменах. К., 1997.
9. Мороз Л. Григор Тютюнник. Літературний портрет. К., 1984.
10. Семерня В. Образ любові в новелі "Три зозулі з поклоном"/ В. Семерня //Українська мова та література. 2008. № 20. С. 26-27

Практичне заняття № 7

Тема. Історична проза Павла Загребельного

Питання для опрацювання

1. Творча особистість Павла Загребельного.
2. Значний внесок П.Загребельного в розвиток українського історичного роману. «Диво» – перший історичний роман митця. Романи «Первоміст», «Смерть у Києві».
3. Романи про жінок української історії – «Євпраксія», «Роксолана».
4. Роман «Я, Богдан (Сповідь у славі)». Оригінальність, новизна форми твору.
5. Історія і сучасність в романах «Тисячолітній Миколай», «Юлія».
6. Виступи з критичними та літературознавчими статтями (кн. «Неложними устами»,

1981). Збірка статей, есе «Думки нарозхрист» (1997).

Завдання для самостійної роботи та форми звітності

1. Повторити літературознавчі терміни й уміти їх застосовувати під час аналізу творів: *роман зв'язку часів, хронотоп, роман і його різновиди*,
2. Проаналізувати три часові площини в романі «Диво».
3. Підготувати повідомлення «*Літературознавча діяльність П. Загребельного*».

Рекомендована література

1. Загребельний П. Неложними устами. К., 1981.
2. Дончик В. Істина – особистість (Проза Павла Загребельного). К., 1984.
3. Фащенко В. Павло Загребельний. Нарис творчості. К., 1984.
4. Шпиталь А. Історична проза Павла Загребельного. К., 1986.
5. Слабошпицький М. Історія сучасності й сучасність історії // Слабошпицький М. Літературні профілі. К., 1984.
6. Загребельний П. «Замкнене коло нашої історії – ось це я мав на увазі»: Інтерв'ю з Павлом Загребельним, автором роману «Диво» // Панченко В. Урок літератури. Кіровоград, 2000.
7. Ходарева І. М. Творчість П. Загребельного в контексті сучасного літературного процесу / І. М. Ходарева // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки. - № 4 (263) лютий 2013. Ч. П. С. 30-37.
<http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/13563>
8. Таїни художнього тексту (до проблеми поетики тексту): зб. наук. праць. Т. 14 / Ред. кол.: Н. І. Заверталюк (наук. ред.) та ін. Дніпро: Ліра, 2019. Вип. 24. 144 с.
https://www.dnu.dp.ua/docs/zbirniki/ffil/program_629f9036cf9cb.pdf
9. Коваленко І.В. Софійський собор – краса, народжена з протесту (на матеріалі роману Павла Загребельного «Диво»). <https://litstud.knu.ua/sofiys-kyu-sobor-krasa-narodzhenaz-protestu-na-materiali-romanu-pavla-zahrebel-noho-dyvo/>

Практичне заняття № 8

Тема. **Жанрова своєрідність роману-балади «Дім на горі» В. Шевчука**

Питання для опрацювання

1. Творча особистість Валерія Шевчука і його місце в плеяді «шістдесятників». Періодизація творчості митця. Шевчук – перекладач, видавець давніх пам'яток української культури, літературознавець, історик.
2. Вал. Шевчук – яскравий представник інтелектуальної стильової течії в українській

прозі ХХ століття. Самобутній характер малої прози письменника, збірки новел (аналіз новел на вибір студента).

3. Жанрова своєрідність роману-балади «Дім на горі» (1983), що вибудований на прийомах художньої умовності, особливості «магічного реалізму» роману, синтез реального і надприродного, раціонального й ірраціонального.

4. Система персонажів роману, їх групування.

5. Головна ідея твору, складне поєднання декількох часових площин. Сміслові поле дому в романі.

6. Новели-притчі, їх проблематика, художня роль новел для розуміння баладної жанрової структури роману.

Завдання для самостійної роботи та форми звітності

1. Повторити літературознавчі терміни й уміти їх застосовувати під час аналізу творів: *жанрові різновиди роману, повісті, новели, готичний роман, історіософія, персонаж, герой, тип, прототип, художня й історична правда, художня умовність, «магічний реалізм», інтелектуалізм.*

2. Написати рецензію на один із нових творів Вал. Шевчука.

3. Проаналізувати одну з новел-притч другої частини роману – «Голос трави».

Рекомендована література

1. Жулинський М. «І метафори реального життя» // М. Жулинський. Наближення. К., 1984.
2. Кравченко А. Валерій Шевчук // Історія української літератури ХХ століття: В 2 кн. К., 1995. Кн.5. Ч.2. С. 383-388.
3. Мовчан Р. Валерій Шевчук // Мовчан Р. Українська проза ХХ століття в іменах. К., 1997.
4. Павлишин М. «Дім на горі» Валерія Шевчука // Павлишин М. Канон та іконостас. К., 1988. С. 98-112.
5. Павлишин М. Міфологічне, релігійне та філософське у прозі Валерія Шевчука. // Павлишин М. Канон та іконостас. К., 1998. С. 143-156.
6. Тарнашинська Л. Художня галактика Валерія Шевчука. – Постать сучасного українського письменника на тлі західноєвропейської літератури. К., 2001.
7. Шевчук Вал. Сад житейських думок, трудів та почуттів // Українське слово. Хрестоматія. Кн.3. К., 1994, 2001.

Практичне заняття № 9

Тема. Драматургія Ярослава Стельмаха

Питання для опрацювання

1. Життєвий шлях драматурга. Початок творчості (п'єса «Химера лісового озера»).
2. П'єси про виховання й родинні стосунки («Драма в учительській», «Привіт, Синичко!»).
3. Художнє осягнення актуальних суспільних проблем («Запитай колись у трав», «Провінціалки», «Крихітка Цахес» та ін.)
4. Ідея морального вдосконалення людини у монодрамі «Синій автомобіль».
5. Значення творчості Я.Стельмаха в розвитку новітньої української драматургії.

Завдання для самостійної роботи та форми звітності

1. Повторити літературознавчі терміни: *п'єса, драма, монодрама, композиція драми*.
2. Визначити особливості стильової манери Я.Стельмаха (на матеріалі прочитаних п'єс).
3. Простежити взаємозв'язок між окремими художніми картинами, які творить А., та його ж авторськими коментарями до них (монодрама «Синій автомобіль»).
4. З'ясувати проблематику п'єс.

Рекомендована література

1. Бондар Людмила. Монодрама Ярослава Стельмаха «Синій автомобіль» як художня проєкція «єго» митця // Мандрівець. 2006. №3. С. 54-61.
2. Бондар Л. Творчість Ярослава Стельмаха в контексті "нової хвилі" української драматургії 80-х років ХХ ст.: Автореф. дис... канд. філол. наук: / Л.О. Бондар. Херсон, 2007. 20 с.
http://www.nbu.gov.ua/_scripts/wwwi32.exe/%5Bin=_scripts/ep.in%5D
3. Жулинський М. Спрага гармонії, або примарний вогник на виднокраї. Передмова / Стельмах Я. Коханя у стилі бароко: Пєси. К.: Сакцент Плюс, 2009.
4. Сперкач А. Ярослав Стельмах : “Драматург рідко бачить на сцені саме те, що він написав” / А. Сперкач // День. 1999. 30 листопада. С. 7.
5. Стельмах Людмила. Мій кіт за тобою скучив. Мемуари. К.: Видавництво «Ярославів вал», 2004.
6. Фонд М. та Я. Стельмахів / <http://stelmakh.com.ua>

Практичне заняття № 10

Тема. Українська проза кінця 20 – початку 21 ст.

Питання для опрацювання

1. Жанрове і тематичне багатство прозової творчості Юрія Андруховича. Романи «Московіада» (1993), «Перверзія» (1996), «Таємниця» (2007). Історія створення, проблематика, система героїв, художні особливості.
2. Тематичне і жанрове розмаїття прозової творчості Оксани Забужко. Роман «Польові дослідження з українського сексу» (1996). Історія створення, проблематика.
3. Історико-психологічний роман Марії Матіос «Солодка Даруся» (2004). Історія створення, проблематика, система героїв, образ головної героїні. Особливості сюжету і мови.
4. Творча спадщина В. Медведя. Повісті і романи письменника, малі епічні жанри. Традиції української класичної літератури у творчості. Роман «Кров на соломі».
5. Творчість Євгена Пешковського. Автобіографічний роман «Свято», проблематика і значення. Його продовження у романі «Безодня».
6. Сучасне українське життя у творчості К. Москальця. Твори «Куди мені подітися?», «Келія чайної троянди», «Людина на крижині».
7. Провідні мотиви прозової творчості неомодерніста Олеся Ульяненка (роман «Сталінка»).
8. Жанрове і тематичне багатство прози Степана Процюка. Провідні прозові збірки, романи «Інфекція», «Тотем».

Завдання для самостійної роботи та форми звітності

1. Підготувати реферат чи повідомлення на одну із зазначених тем.

Рекомендована література

1. Агеева В. Жіночий простір. Феміністичний дискурс українського модернізму: Монографія. К.: Факт, 2003. 320 с.
2. Васків Микола. Творчість В'ячеслава Медвідя як родинно-родова історія України. Літературний процес: методологія, імена, тенденції. *Збірник наукових праць (філологічні науки)*. № 11. 2018. С.8-14.
3. Гребенюк Т. Мораль, гріх і провина в концептосистемі прози М. Матіос. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. Вид. 11. Ч. 2. Лінгвістика і літературознавство. 2006.

4. Зборовська Н. Завершальний карнавал Юрія Андруховича. Н.Зборовська. Феміністичні роздуми: На карнавалі мертвих поцілунків. Л.: Літопис, 1999.
5. Набитович І. Сакральні мотиви в художній прозі Марії Матіос [Електронний ресурс].*Науковий вісник Чернівецького національного університету. Слов'янська філологія.* 2011. Вип. 547-548. С. 10-18.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchnusf_2011_547-548_4

Алгоритми аналізу художнього твору

Алгоритм аналізу ліричного твору

(чотири блоки: враження, осмислення, аналіз, синтез)

I. Настрій лад поезії:

- який емоційний настрій викликає твір?
- роль першого рядка (ритм схоплення значень і навіювання настрою), мелодика

II. Моделювання світу ліричного героя:

- художні засоби втілення почуттів ліричного суб'єкта, його поглядів на зовнішній світ (тропи); використання сенсорних образів (забарвлення, звучання, дотик та ін.); синтаксичні фігури;
- чи міняються почуття ліричного суб'єкта протягом твору? Якщо так, то коли і чому;
- чи є конфлікт (звернути увагу на кількість образів, забарвлених позитивними і негативними емоціями; скласти їх в бінарну опозицію)? Які художні тропи підсилюють контрастність? Наскільки інтенсивне психічне напруження ліричного героя?
- який стан ліричного героя переданий фонетичними засобами (алітерації, асонанси);
- якими поетичними засобами сконструйований часопростір ліричного героя (образи-знаки доби, сезону, середовища)?
- метафізичні істоти у світі ліричного героя; яким художнім тропам надається перевага для їх змалювання?
- роль останнього рядка (яким феноменам ліричний герой надає значення).

III. Архітектоніка поезії:

- виклад монологу ліричного "Я" чи опис об'єкту?
- композиція твору відкрита (риторичні звертання ліричного героя до уявного об'єкта) чи закрита (самовідображення)?
- ритмічна система (тоніка, силабіка, силабо-тоніка, вільний вірш);
- дво- чи трискладова стопа (ямб, хорей, пірихій, спондей, дактиль, амфібрахій, анапест);
- рима (жіноча, чоловіча, дактилічна, точна, неточна, багата; проста, складна);
- способи римування (парне, перехресне, кільцеве);
- строфіка

IV. Культурний контекст:

- умови написання твору, епоха;
- основний мотив поезії;
- жанр поезії;
- естетичні контакти (музика, живопис);
- оцінка твору сучасниками поета.

Алгоритм аналізу епічного твору

1. Визначити фабулу твору (звести усі події до однієї наскрізної дії, що розгортається у хронологічному порядку).
2. Проаналізувати композицію сюжету: пролог, зав'язка, розвиток подій, кульмінація, розв'язка, епілог, - водночас оцінюючи кожен компонент. (Не переказувати дослівно кожну ситуацію, а узагальнити і створити схему: виявити експозицію (обставини, в яких буде проходити дія), пояснити зав'язку дії (постановка проблеми), вказати на найголовніші моменти її розвитку, де найбільша точка її напруження і яким чином розряджається вона у розв'язці).
3. Виявити зв'язок між дією і характером персонажів (ретельно фіксувати реакції персонажів на різні зміни ситуацій).
4. Колізії – мотиви - проблеми персонажів твору (підмітити внутрішні конфлікти у свідомості героїв, які проявляються під час зміни ситуацій. Виявити приховані мотиви героїв – рушійну силу їх діяльності (чим керуються – якими ідеями, якими почуттями). Звернути увагу на проблемні ситуації (усвідомлення персонажем неможливості розв'язати суперечності власною силою і власним життєвим досвідом). Сформулювати проблеми у вигляді простих запитань; далі узагальнити їх на рівні категоріальному (педагогічна, соціальна, етична, філософська, політична, економічна, техногенна і т. под.).
5. Яким чином проявляється авторська присутність у творі? (Обдумати вибір автором проблем та їх актуальність для його сучасників).
6. З'ясувати епічну широту твору: 1) суспільно значимі події (прокоментувати їх), 2) чи окрема діяльність індивідуума (пояснити, в чому вона полягає). (Звернути увагу на масштаб подій, зображуваних у творі).
7. Сформулювати ідею твору (чим вищий рівень узагальнення сюжету, тим чіткіше проявляється ідея твору).
8. Сформулювати тему твору (укласти ієрархію проблем, від найголовнішої до найменш помітної, та проаналізувати їх змістову взаємопов'язаність й звести до короткої формули).
9. На якому принципі автор komponує твір: 1) внутрішній точці зору чи 2) зовнішній точці зору. (Встановити, від імені кого ведеться розповідь; окреслити “об’єктивну свідомість”, що знаходиться поза сюжетною історією і розглядає усіх героїв з однакової дистанції).
10. Хто спрямовує наративну перспективу і якими мовними засобами? (Описати оповідача: світогляд, спостережливість, мету, зацікавленість та емоційну прив'язаність

до розповіді).

11. Виявити хронотопи твору (просторово-часову картину світу персонажів), розшифрувати символічне значення просторово-часових координат, у яких персонаж зосереджує думки й почуття (“Дорога”, “Дім”, “Поріг”, “Вікно”, “Двері” і т.под.). Спостерігається схематична умовність чи докладна реалістичність простору? У якому часі, за М.Бахтіним, перебуває герой: ідилічному, авантюрному, містерійному? (Описати смисли, які виходять із підтексту твору).
12. Інородові вставки (тексти у тексті) та їх сюжетно-композиційна функція: психодрама героя (опис власного життя у вигляді твору мистецтва), ліричні жанри, вставні новели, анекдоти. (Описувати у схемі сюжету).
13. Синтезувати усі сюжетно-композиційні елементи і встановити жанр твору (роман, повість, оповідання, новела, казка і т.п.). Якщо твір відноситься до міжродовий жанру (поема, драматична поема, поезія в прозі і т.п.), то проаналізувати взаємодію епічного і ліричного, епічного і драматичного начал.
14. Рецепт твору при житті автора.
15. Наукова інтерпретація твору (ознайомитися з критичними джерелами і описати концепції учених)

Алгоритм аналізу драматичного твору

1. Стисло визначити наскрізну головну дію - фабулу. Пам'ятати фундаментальне визначення драми Арістотеля: “відтворення дії дією...”.
2. Описати сюжет драми, узагальнюючи події (не переказувати в деталях, перебуваючи “всередині подій”, а піднятися своїм розумінням вище почуттів і мотивів дій персонажів).
3. Аналіз сценічного часу: що відбувається вже і чому? Що відбулося у минулому часі, дуже давно чи недавно, про що читач довідується з розповідей персонажів.
4. Аналіз сценічного простору: у яких просторових координатах і знаках події відбуваються на сцені і що поза лаштунками сцени? Зробити висновок про безпосередність втілення дії та смисл її приховування від глядачів/читачів.
5. Охарактеризувати композиційне втілення дії в кожному епізоді драми (зв'язки між явами та діями органічні, логічні чи штучні, формальні).
6. Оцінити перипетії: ефект несподіванки, ступінь напруження і сходження до катастрофи (останнє - у випадку трагедії).
7. Виявити другорядні події в драмі, зв'язуючи їх в тло сюжету. При труднощах.

8. Виявити загальний конфлікт драми і окремі внутрішні колізії персонажів.
9. Які виникають проблеми у персонажів і під впливом чого? Якого походження проблеми – внутрішнього (психологічні) чи зовнішнього (соціальні), і чи вони вирішуються?
10. Яку роль при розгортанні проблеми відіграє комунікація (закони спілкування) персонажів?
11. Чи автор користується прийомом “драматичної іронії” (коли читач знає те, про що не здогадується персонаж стосовно дій іншого персонажа)? Якщо так, то коли і чому? Що дає це для розвитку головної дії?
12. Охарактеризувати ступінь “драматичної ілюзії” (життєву правдоподібність). До якого стилю тяжіє автор, наслідуючи ту чи іншу ступінь ілюзії?
13. Чи автор користується прийомом “драматичної умовності” (композиційно-сюжетні засоби, що руйнують “драматичну ілюзію”)?
14. Визначити жанр твору (мелодрама, трагедія, трагікомедія, комедія, фарс і т.п.).

Список рекомендованої літератури до курсу

1. Історія української літератури ХХ ст.: У 2 кн. / За ред. В. Дончика. Київ: Либідь, 1998. Кн.1: Перша половина ХХ століття.
2. Історія української літератури ХХ - поч. ХХІ ст.: навч. посіб. У 3 т. / [В.І. Кузьменко, О.О. Гарачковська, М.В. Кузьменко та ін.]: за ред. В.І. Кузьменка. Київ: Академвидав, 2013. (Серія «Альма матер»).
3. Історія української літератури ХХ – початку ХХІ століття. У трьох томах. Київ : Академія, 2014. 536 с.
4. Історія української літератури ХХ століття : навч. посіб. / за ред. В. І. Кузьменка. Київ : КСУ, 2009. 374 с.
5. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець ХІХ – поч. ХХІ ст.: Підручник: У 10-ти т. К.: ВЦ «Академія», 2013. Т. 1. 512 с.
6. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець ХІХ – поч. ХХІ ст.: Підручник: У 10-ти т. К.: ВЦ «Академія», 2013. Т. 2. 624 с.
7. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець ХІХ – поч. ХХІ ст.: Підручник: У 10-ти т. К.: ВЦ «Академія», 2014. Т. 3. 472 с.
8. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець ХІХ – поч. ХХІ ст.: Підручник: У 10–ти т. К.: ВЦ «Академія», 2015. Т. 4. 576 с.
9. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець ХІХ – поч. ХХІ ст.: Підручник: У 10-ти т. К.: ВЦ «Академія», 2017. Т. 5. 544 с.
10. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець ХІХ – поч. ХХІ ст.: Підручник: У 10-ти т. К.: ВЦ «Академія», 2019. Т. 6. 528 с.
11. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець ХІХ – поч. ХХІ ст.: Підручник: У 10-ти т. К.: ВЦ «Академія», 2020. Т. 7. 528 с.
12. Зборовська Н. Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури. Монографія / Н. Зборовська. К.: Академвидав, 2006. 504с.
13. Лавріненко Ю. Розстріляне відродження: Антологія 1917 – 1933: Поезія – проза – драма – есей. Київ: Смолоскип, 2007.
14. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. Т. 1. / авт.- уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ “Академія”, 2007. 624 с.
15. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. Т. 1. / авт.- уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ “Академія”, 2007. 608 с.
16. Літературознавчий словник-довідник / ред. Р. Гром’яка, Ю. Коваліва та ін. Київ : Академія, 2007. 752 с.
17. Наєнко М. Художня література України. Від міфів до реальності. Київ, ВЦ

«Просвіта», 2008.

18. Павличко Соломія. Теорія літератури / Соломія Павличко. К.: Основи, 2002. 368 с.
19. Ткачук М. Українська література ХХ століття. 2-е видання, виправлене і доповнене. Київ: КНТ, 2020.
20. Українське слово : хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: У 4 кн. / за ред. В. Яременка. Київ : Аконіт, 2001. 340 с.

Інтернет-ресурси

1. Бібліотека українських підручників. URL: <https://pidru4niki.com/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського. URL: <https://dnpb.gov.ua/ua/>
3. Модерна драматургія і театр. URL: <http://www.e-litera.com.ua/upload/grade-11/meth/grade-11-2-Kulich.pdf>
4. Національна бібліотека України імені В.В.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Список творів для цитування напам'ять

1. **Андрій Малишко**. Пісня про рушник. Вчителька.
2. **Василь Симоненко**. Лебеді материнства. Ти знаєш, що ти – людина? Інтимна лірика (на вибір).
3. **Микола Вінграновський**. 2-3 поезії на вибір.
4. **Дмитро Павличко**. Два кольори. Інтимна лірика (на вибір).
5. **Ліна Костенко**. 4-5 поезій на вибір (мотив пам'яті, творчості, природи, кохання).
6. **Іван Драч**. 2 поезії (на вибір).
7. **Василь Стус**. Як добре те, що смерті не боюсь я. Мені зоря сіяла нині вранці На колимським морозі калина. О землі втрачена, явися (2-3 поезії на вибір).

Список текстів для прочитання

- 1. Андрій Малишко.** Лірика. Поезії: Мати. Пісня про рушник. Україно моя. Пісня про Київ. Ми підем, де трави похилі. Я тебе вимріяв, ніжну й жагучу. Правда. Сонцем зігрітий, дощем січений. Роздум. Поєми: Марія. Прометей. Це було на світанку. *Напам'ять*: Пісня про рушник. Вчителька.
- 2. Олесь Гончар.** Оповідання: Пальма. Модри Камень. Хлопець із плацдарму. За мить до щастя. Пороги. Весна за Моравою. Жайворонок. Людина в степу. Соняшники. Чорний Яр. Корида. Двоє в ночі. Повісті: Щоб світився вогник. Бригантіна. Далекі вогнища. Спогад про океан. Романи: Прапороносці. Людина і зброя. Циклон. Тронка. Собор. Твоя зоря.
- 3. Михайло Стельмах.** Повісті: Щедрий вечір. Гуси-лебеді летять. Романи: Кров людська – не водиця. Правда і кривда. Чотири броди.
- 4. Павло Загребельний.** Диво. Смерть у Києві. Первоміст. Я, Богдан.
- 5. Василь Симоненко.** Лірика: Жорна. Піч. Дід умер. Перший. Україні. Задивляюсь у твої зіниці. Лебеді материнства. Де зараз ви, кати мого народу? Казка про Дурила. Гранітні обеліски як медузи. Ти знаєш, що ти – людина? Скільки б не судилося страждати. Одинок матір. Баба Онися. Дума про щастя. Злодій. Некролог кукурудзяному качанові. Інтимна лірика: Чорні від страждання мої ночі... ; Я тобі галантно не вклонюся; Не вір мені. Любов. Вона пройшла. С в коханні і будні, і свята. Ну скажи - хіба не фантастично та ін. *Напам'ять* 1-2 поезії
- 6. Борис Олійник.** Сиве сонце моє. Мати сяла сон під моїм вікном. Пісня про матір. В оборону хліба. Парубоцька балада. Крило. Сковорода і світ. Дорога. Сім.
- 7. Микола Вінграновський.** Народе мій! Поки ще небо... Слово. Ще молодесенька Тополя. Ніч Івана Богуна. У синьому небі я висіяв льон. Сеньйорито акаціє, добрий вечір. Прилетіли коні – ударили в скроні. Чорна райдуга. Станси. Повернення до Львова. Я дві пори в тобі люблю. Ранковий сонет. Слово на 54-ому конгресі ПЕН у Монреалі. Повість: Манюня. *Напам'ять* 1-2 поезії
- 8. Ігор Калинець.** Лірика: Вітер. Писанки. Коструб. Очі. Різдво. Легка земля.. Елегія для брата. Сковорода. Магістраль. Тріюлети і ритурнелі.
- 9. Олексій Коломієць.** Фараони. Дикий Ангел.
- 10. Дмитро Павличко.** Лірика. Сонети. Притчі. Зб.: Таємниця твого обличчя. Поезії: Ти зрікся мови рідної. Погляд у крамницю. Коли помер кривавий Торквемада. О рідне слово, хто без тебе я? Коли ми йшли удвох з тобою. Голгофа. Два кольори. Моя любове, ти – як Бог. Дзвенить у зорях небо чисте. Я стужився, мила, за тобою.

Ніч була ясна, я стежками біг. Так гарно ти снилась мені. Ти пахнеш, як листя весняне. Зніми мені легенькою рукою. Полечу я до Монголії. Між горами в долинах – білі юрти. Коли каштани в Києві цвітуть. Покаянні псалми. Рубаї. Сонети. *Напам'ять* 1-2 поезії

11. Ліна Костенко. Лірика: Страшні слова, коли вони мовчать. Пастораль ХХ сторіччя. Життя іде і все без коректур. Українське альфреско. Світлий сонет. Хай буде легко... Недумано, негадано. Вже почалось, мабуть, майбутнє. Хай буде легко. Розкажу тобі думку таємну. Моя любове! Я перед тобою. Осінній день. Виходжу в сад... Романи у віршах: Маруся Чурай. Берестечко. Поєми: Дума про братів неазовських. Скіфська Одісея. Сніг у Флоренції. *Напам'ять* 2-3 поезії

12. Іван Драч. Лірика: Балада про соняшник. Етюд про хліб. Балада про сар'янів та Ван-Гогів. Крила. Балада про вузлики. Перо. Мовчанка Стефаника. Ніж у сонці. Смерть Шевченка. Гора. Чорнобильська Мадонна. Дума про Вчителя. Соловейко-Сольвейг. Збірка: Противні строфи.

13. Ірина Жиленко. Лірика.

14. Роман Іваничук. Мальви (Яничари). Журавлиний крик. Орда. Ренегат. /один роман - на вибір студента/

15. Василь Земляк. Лебедина згряя. Зелені млини.

16. Василь Стус. Лірика: Не одлюби свою тривогу ранню. Твоє життя минуло й знебуло. Останній лист Довженка. Не можу я без посмішки Івана. Ярій, душе... Посоловів од співу сад. У цьому полі, синьому, як льон. Як добре те, що смерті не боюсь я. Сто років, як сконала Січ. За літописом Самовидця, Трени М. Чернишевського. Тагіл. Зима. Шістдесят перший рік. Ось вам сонце... *Мені зоря сіяла нині вранці (напам'ять)*. Церква святої Ірини. Крізь сотні сумнівів я йду до тебе. Наснилося, з розлуки наверхлося. Ти десь уже за пам'яттю... Верни до мене, пам'яте моя! На колимськiм морозі калина. Біля гірського вогнища. О Боже мій, така мені печаль. О земле втрачена, явися. Господи, гніву пречистого. Довкола мене цвинтар душ. Весняний вечір... У порожній кімнаті. Ніч блукає, наче кінь стривожений. Ще вруняться горді Славутові кручі

17. Григор Тютюнник. Новели: Зав'язь. Деревій. Син приїхав. Віддавали Катрю. Смерть кавалера. Три зозулі з поклоном. Повісті: Климко. Облога. Вогник далеко в степу. День мій суботній.

18. Юрій Гарнавсякий. Поезії. Поєма «У РА НА».

19. Богдан Бойчук. Поезії. Поєми: Подорож з Учителем. Любов у трьох часах. П'єса:

Голод. Роман: Життя з Алісою поза дзеркалом. Над сакральним озером. Три жінки Альберта (на вибір студента).

20. Богдан Рубчак. Поезії.

21. Микола Руденко. Поезії. П'еса: На дні морському, поема: Хрест.

22. Іван Білик. Меч Арея.

23. Раїса Іваниченко. Золоті стремена. Гнів Перуна.

24. Юрій Мушкетик. Ясса. На брата брат. Оповідання: Суд.

25. Валерій Шевчук. Новели (на вибір). Романи: Дім на горі. На полі смиренному. Юнаки з огненної печі.

26. Ярослав Стельмах. Драма в учительській. Привіт, Синичко! Синій автомобіль. Провінціалки.

27. Юрій Андрухович. Московіада. Перверзія. Тасмниця.

28. Оксана Забужко. Польові дослідження з українського сексу. Оповідання.

29. Марія Матіос. Солodka Даруся. Збірка оповідань: Нація.

30. В'ячеслав Медвідь. Кров на соломі.

31. Євген Пешковський. Свято. Безодня.

32. Костянтин Москалець. Келія чайної троянди. Людина на крижині.

33. Олесь Ульяненко. Сталінка.

34. Степан Процюк. Інфекція. Тотем. Троянда ритуального болю.

Питання до іспиту

1. Складна і драматична картина літературного процесу 40–50 років ХХ ст.
2. Двоколіїність літературного процесу в українській літературі. Особливості розвитку української літератури в еміграції після Другої світової війни (МУР, «Слово», «Нью-Йоркська група»).
3. Ліна Костенко. Роман у віршах «Маруся Чурай».
4. Історіософська візія України в творах Ліни Костенко.
5. Самобутній характер художнього світу лірики Ліни Костенко. Прочитати напам'ять поезії.
6. Історичний роман у віршах Ліни Костенко «Берестечко» (1999) як ліро-епічне полотно історичного буття українського народу.
7. Тема України в творчості А.Малишка. Аналіз циклу «Україно моя». Пісенний характер творів. Прочитати напам'ять поезії.
8. Розмаїття тематики та жанрове багатство поезії В.Симоненка. Особливості поетичного стилю В. Симоненка. Прочитати напам'ять поезії.
9. Літературний процес 60-80-х років ХХ століття. Новаторський характер лірики «шістдесятників».
10. Микола Вінграновський. Визначальні концепти художнього світу поета. Прочитати напам'ять поезії.
11. Новаторство І.Драча в жанрі балади, звеличення людини як неповторної особистості. Прочитати напам'ять поезії.
12. Особливості поетичного стилю І. Драча.
13. Поема «Чорнобильська Мадонна» І.Драча. Жанрово-композиційна своєрідність поеми, її проблематика.
14. Лірика В.Стуса, основні мотиви збірок. Прочитати напам'ять поезії.
15. Творчість поетів «Нью-Йоркської групи».
16. Поява «Київської школи поетів» на початку 60-х років ХХ ст. Естетична парадигма митців цієї школи, значення їх творчості.
17. Тематика, жанрово-стильові особливості лірики Д.Павличка.
18. Жанрово-стильові пошуки в українській прозі 70-80-х рр.
19. Лірико-романтична стильова течія в українській прозі (М.Стельмах, О.Гончар).
20. Український історичний роман другої половини ХХ століття як феноменальне явище в українській культурі, його тематичне багатство й жанрове розмаїття.

21. Романний епос Михайла Стельмаха.
22. «Химерна течія» в українській прозі. Творчість Василя Земляка, Є.Гуцала.
23. Особливості функціонування української драматургії й театру в 60-х роках (О.Коломієць, Я.Стельмах та ін.).
24. Людинознавчі проблеми у драмах Ярослава Стельмаха.
25. Екзистенціальні й гуманістичні виміри людини в творах Олеся Гончара.
26. Три прочитання Другої світової війни у творах Олеся Гончара («Прапорonosці», «Людина і зброя», «Циклон»).
27. Новаторський характер роману «Тронка» Олеся Гончара, жанрова природа твору.
28. «Собор» Олеся Гончара як вияв духу й філософії «шістдесятників». Проблематика, система образів і засоби їх моделювання.
29. Тематика творчості Павла Загребельного. Історико-психологічний роман «Диво».
30. Тематика творчості Юрія Мушкетика. Історико-патріотичний роман «Яса».
31. Новаторство Григора Тютюнника в жанрі новели. Особливості моделювання українського національного характеру митцем.
32. Осмислення проблеми історичної пам'яті, «яничарства» в романі «Мальви» Романа Іваничука. Образний світ твору, його поетика, роль образів-символів, жанрова своєрідність.
33. Валерій Шевчук – яскравий представник інтелектуальної стильової течії в українській прозі ХХ століття. Самобутній характер малої прози Валерія Шевчука.
34. Жанрова своєрідність роману-балади «Дім на горі» Валерія Шевчука.
35. Постмодернізм в українській літературі. Творчість Юрія Андруховича. Роман «Московіада»: проблематика, система героїв, художні особливості.
36. Сучасна жіноча проза. Тематичне і жанрове розмаїття (Оксана Забужко, Марії Матіос та ін.). Аналіз твору за вибором.
37. Сучасний український роман. Аналіз твору за вибором.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять

з дисципліни “ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ 20 – 21 століття”
8 семестр

*(для здобувачів I (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності 014 “Середня освіта (українська мова і література)”)*

(Електронне видання)

Укладачі:

Макаренко Лариса Вікторівна

Редактор

Техн. редактор

Оригінал-макет

О.В. Маслош

О.В. Маслош

Підписано до друку _____

Формат 60x84^{1/16}. Папір типограф. Гарнітура Times.

Друк офсетний. Умов. друк. арк. №. Облік. вид. арк. ____.

Тираж ___ екз. Вид. № ____ . Замов. № ____ . Ціна договірна.

Видавництво Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля

Адреса видавництва: вул. Іоанна Павла II, 17

Тел.+38(050)218 04 78, факс (06452) 4 03 42

e-mail: vidavnictvoSNU.ua@gmail.com